

950729-1

Filosofie historicky začala jako mimořádně intenzivní teoretický zájem o to, čemu se právě ve filosofických kruzích říkalo FYSIS, tj. v překladu „příroda“ (naše dnešní chápání slova „příroda“ se ovšem od té doby značně posunulo). První filosofové se tím těžce provinili proti delfské výzvě „Poznej sám sebe!“ (GNÓTHI S'AUTON). Teprve sofisté (a také Sókratés) programově odvrátili svou pozornost od záležitostí přírody (TA FYSIKA = to přírodní, přírodní věci, záležitosti), nebo také – jak se říkalo – obrátili se zády k přírodě, a veškerý zájem zaměřili na člověka a lidské záležitosti, tedy především na společnost. Řecká filosofie nikdy netématizovala člověka jako „subjekt“ v onom moderním smyslu. Jaký razili především němečtí romantikové (ale způsobem, který nepochybně přesáhl celý romantismus a nadále přesahuje dokonce vše, co bylo tím směrem podniknuto v celých dosavadních evropských myšlenkových dějinách). Předpokladem oné zvláštní myšlenky, která poprvé soustavně tematizovala subjekt jakožto „já“ (eventuelně – později – „ty“), je protestantský důraz na svědomí jakožto jedinečnou a na nikoho druhého nepřenositelnou odpovědnost před Bohem (a to v době, kdy toto „před Bohem“ již bylo značně nahlodáno). A onen protestantský důraz má své mimořecké kořeny ve starém Izraeli, zejména pak v jeho prorocké tradici, na kterou navazuje Ježíš a do jisté míry i první církve (která však už je těžce zasažena „objektivismem“ klasického řeckého myšlení, o něž se křesťanství myslitelé musí opírat v zápase s nově přicházejícími, nezřídka už pofilosofičtějšími – přesněji: pseudofilosofickými – orientálními mýty).

(Písek, 950729-1.)